

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ЕКОЛОГІЗАЦІЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

УДК 332.3
JEL Classification Q 15, R 52

Скрипчук П.М.,
д-р екон. наук, професор,
професор кафедри менеджменту,
Національний університет водного
господарства та природокористування
Хомюк Н.Л.,
канд. екон. наук, докторант кафедри міжнародних
економічних відносин та управління проектами,
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Skrypchuk P.M.,
dr.sc.(econ.), professor, professor at
the department of management
National University of Water and Environmental Engineering
Khomiuk N.L.,
cand.sc.(econ.), doctoral student at the department of
international economic relations and project management
Lesya Ukrainka Eastern European National University

REGULATORY AND LEGAL FRAMEWORK IN THE FIELD OF TAXATION OF ORGANIC LAND USE

Постановка проблеми. Розвиток суспільства в усі часи був пов'язаний із землями, які й досі залишаються основними засобами для виробництва в сільському господарстві та для існування людства в цілому [1, с. 54]. На даний час плата за користування ними є одним з елементів системи економічного регулювання земельних відносин. Також плата за землю (як податковий платіж) займає друге місце за обсягом фіскальних надходжень до місцевих бюджетів. Наповнення місцевих бюджетів, в тому числі бюджетів об'єднаних територіальних громад, є важливою складовою процесу децентралізації в Україні, який розпочався в 2014 році. Таким чином, питання про історичні аспекти формування поняття системи платежів за користування землями сільськогосподарського призначення в Україні є актуальним як у теоретичному, так і практичному плані.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем платності сільськогосподарського землекористування приділено увагу таких вчених, як П.М. Боровик, А.Є. Данкевич, Н.В. Зінчук, А.Г. Мартин, Є.В. Мішенін, Н.М. Сапич, Г.І. Шарий, А.М. Шворац, О.І. Шкуратов, С.В. Юшко та ін. Детальний аналіз результатів останніх публікацій стверджує про їх вагомий значимість та одночасно засвідчує доцільність продовження дослідження процесу розвитку системи платежів за користування землями сільськогосподарського призначення.

Боровик П.М. [2; 3] у своєму дисертаційному дослідженні здійснив аналіз системи формування обов'язкових платежів за землі сільськогосподарського призначення, в тому числі у напрямку розвитку земельного оподаткування. Данкевич А.Є. здійснив аналіз досвіду оренди земель в Україні та світі [4].

Мартин А.Г. [5] займається вдосконаленням нормативно-грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення, яка є базою для нарахування земельних податків. Мішенін Є. В., Сапич Н. М. [6] та Юшко С. В. [7] у своїх дослідженнях здійснювали аналіз практики впровадження в Україні фіксованого сільськогосподарського податку, який сплачувався (і сплачується досі у вигляді єдиного податку четвертої групи) сільськогосподарськими товаровиробниками.

Заслуговує увагу наукова праця Шворака А.М., в якій науковець обґрунтував принципи консолідації в умовах поглиблення інституціональних перетворень у системі земельних відносин та запропонував методичні підходи до розробки проектів та оцінки економічної ефективності проектних рішень у процесі проведення консолідації земель сільськогосподарського призначення [8].

У ході дисертаційного дослідження Шарий Г.І. обґрунтував концептуальні принципи трансформації інституційного середовища та якісно-структурних зрушень в інституційному забезпеченні еволюції земельних відносин за розподілом на історичні періоди та розробив методологічні підходи до економічної оцінки земель сільськогосподарського призначення як нормативної грошової оцінки за розрахунковими цінами шляхом виокремлення земельної ренти [9].

Однак наукові розробки згаданих учених стосувалися здебільшого окремих аспектів оподаткування земель без урахування хронологічних рамок розвитку нормативно-правової бази у сфері платності сільськогосподарського землекористування та без врахування популяризації органічного виробництва в Україні. Тому детальний аналіз результатів останніх публікацій стверджує про їх вагомий значимість та одночасно засвідчує доцільність продовження дослідження процесу еволюції системи платежів за користування землями сільськогосподарського призначення з врахуванням розвитку органічного виробництва в Україні.

Постановка завдання. Метою статті є визначення етапів еволюції системи платежів за користування землями сільськогосподарського призначення та законодавчо-нормативних документів з метою розробки теоретико-методологічних засад оподаткування в органічному землекористуванні.

Для досягнення мети було поставлено наступні завдання:

- проаналізувати нормативно-правову базу у сфері земельного оподаткування, орендної плати з метою розробки теоретико-методологічних засад оподаткування в органічному землекористуванні;
- здійснити періодизацію етапів еволюції системи платежів за користування землями сільськогосподарського призначення.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні нині склалася і функціонує система платежів за володіння, користування та розпорядження земельними ресурсами. Хоча дані платежі є різними за своєю природою та економічною суттю, Боровик П.М. називає їх земельними платежами [2]. Джерелом стягнення земельних платежів, на його думку, є рента, яка складається з двох видів доходів: з одного боку, вона є платою за можливість господарювання на земельній ділянці, а з другого – особливою складовою ціни сільськогосподарського призначення, яка виникає в результаті сприятливих кліматичних умов чи родючості ґрунту [3].

До земельних платежів відносяться:

- плата за землю та в її межах земельний податок;
- ціна землі при її продажі;
- орендна плата за землю, складовою якої є плата за оренду земель державної та комунальної власності;
- єдиний податок для сільськогосподарських товаровиробників, об'єктом справляння якого є сільськогосподарські угіддя.

Отже, земельні платежі є досить широкою категорією, що містить платежі, суть та направленість яких має певні відмінності. Адже частина їх відноситься до податкових платежів, а інша частина за своєю економічною природою не виступає податками.

Платежі за користування землями сільськогосподарського призначення слід відносити до земельних платежів. Тому, *платежі за користування землями сільськогосподарського призначення* слід розуміти як платежі, які справляються державою, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами з користувачів земель сільськогосподарського призначення відповідно до вимог чинного земельного та/або податкового законодавства, а також на підставі угод цивільно-правового характеру (договорів оренди, емфітевзису, сервітуту, суперфіцію тощо). Всі платежі за користування землями сільськогосподарського призначення можна поділити на податкові та неподаткові. До податкових платежів слід віднести земельний податок, орендну плату за землі державної та комунальної власності та єдиний податок четвертої групи (для сільськогосподарських товаровиробників). До неподаткових платежів відносимо орендну плату та плату за емфітевзисом, сервітутом, суперфіцією [1, с. 33-34].

В наш час розвиток органічного сільського господарства є дуже важливий для суспільства в цілому, адже цей вид сільськогосподарської діяльності дає можливість виробляти екологічно безпечні продукти харчування та зменшити негативний антропогенний вплив на довкілля. Тому, щоб проаналізувати і спрогнозувати ймовірні шляхи розвитку системи платежів у сфері органічного

сільськогосподарського землекористування в Україні, необхідно провести ретроспективний аналіз законодавства.

Етапи еволюції системи платежів за користування землями сільськогосподарського призначення з врахуванням розвитку органічного виробництва в Україні розкрито у таблиці 1.

Таблиця 1

Етапи еволюції системи платежів за користування землями сільськогосподарського призначення з врахуванням розвитку органічного виробництва в Україні

Етап I. Підготовчий	Етап II. Перехідний	Етап III. Становлення	Етап IV. Безпосередньо трансформація
1991–1997 рр.	1998–2009 рр.	2010–2014 рр.	2015 р.– дотепер
<p>25 червня 1991 р. – ЗУ «Про систему оподаткування» – затверджено плату за землю у складі загальнодержавних податків.</p> <p>3 липня 1992 р. – ЗУ «Про плату за землю» – визначено розмір, платників та порядок сплати плати за землю.</p> <p>23 березня 1995 р. – Постанова Кабміну «Про Методику нормативної грошової оцінки земель с/г призначення та населених пунктів». – регламентовано механізм нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення, яка використовується для визначення плати за землю.</p> <p>30 травня 1997 р. – Постанова Кабміну «Про Методику нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів)». – регламентовано механізм нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення, яка використовується для визначення плати за землю.</p> <p>13 жовтня 1997 р. (ратифіковано 14.05.1999 р.) – Угода між Урядом України і Урядом Швейцарської Конфедерації про технічне та фінансове співробітництво – можливість розробки проектів технічної допомоги щодо розвитку органічного сільського господарства в Україні.</p>	<p>15 січня 1998 р. – ЗУ «Про затвердження в порядку експерименту єдиного (фіксованого) податку для сільськогосподарських товаровиробників» – затверджено в порядку експерименту єдиний (фіксований) податок для сільськогосподарських товаровиробників.</p> <p>6 жовтня 1998 р. – ЗУ «Про оренду землі» – законодавчо затверджені основні положення про оренду земель.</p> <p>17 грудня 1998 р. – ЗУ «Про фіксований сільськогосподарський податок» – введено фіксований сільськогосподарський податок.</p> <p>22 грудня 1999 р. – ЗУ «Про внесення змін до Закону України «Про плату за землю» – затверджено, що ставки земельного податку застосовуються з урахуванням коефіцієнта індексації.</p> <p>25 жовтня 2001 р. – Земельний кодекс України – законодавчо затверджено, що використання землі є платним.</p> <p>2002 р. – створення Міжнародної Громадської Асоціації «БЮЛан Україна» з метою захисту інтересів виробників органічної продукції.</p> <p>16 січня 2003 р. – Цивільний кодекс України – законодавчо закріплено емфітевізис, суперфіцій та сервітут.</p> <p>25 березня 2005 р. – ЗУ «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2005 рік» та деяких інших законодавчих актів України» – затверджено, що плата за землю складається із земельного податку та орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності.</p> <p>2005 р. – створення Федерації органічного руху в Україні.</p> <p>2007 р. – з'явилась у продажі перша органічна продукція українського виробництва.</p> <p>2007 р. – створення першого українського акредитованого сертифікаційного органу Органік Стандарт.</p>	<p>8 липня 2010 р. – Бюджетний кодекс України – затверджено, що плата за землю повністю зараховується до бюджетів місцевого самоврядування</p> <p>2 грудня 2010 р. – Податковий кодекс України і удосконалено всі законодавчі документи податкового характеру, в тому числі і по платі за землю.</p> <p>20 квітня 2011 р. – ЗУ «Про органічне виробництво», відхилено Президентом України 20 травня 2011 р.</p> <p>3 вересня 2013 р. – ЗУ «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» – визначає правові та економічні основи виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції та сировини і спрямований на забезпечення належного функціонування ринку органічної продукції та сировини, а також на гарантування впевненості споживачів у продуктах та сировині, маркованих як органічні.</p>	<p>28 грудня 2014 р. – ЗУ «Про внесення змін до ПКУ ... щодо податкової реформи» – плату за землю переведено у місцевий податок (у складі податку на майно) та запроваджено єдиний податок 4-ої групи замість ФСП.</p> <p>12 лютого 2015 р. – ЗУ «Про внесення змін ... щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція)» – внесено зміни до договорів оренди земель.</p> <p>2015 р. – Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 рр. – розвиток органічного сільськогосподарського виробництва та ринку.</p> <p>25 грудня 2015 р. – Наказ Мінагрополітики «Про затвердження державного логотипу для органічної продукції (сировини)».</p> <p>2015-2016 рр. – ряд Постанов КМУ щодо затвердження детальних правил виробництва органічних морських водоростей, органічної продукції аквакультури, органічної продукції бджільництва, органічної продукції тваринного та рослинного походження.</p> <p>8 серпня 2016 р. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку ведення Реєстру виробників органічної продукції (сировини)».</p> <p>10 липня 2018 р. – ЗУ «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» – визначає основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції</p>

Джерело: розроблено на основі [1, с. 69] та власних досліджень

Перший етап «Підготовчий» пов'язаний з затвердженням плати за землю як складової загальнодержавних податків та з регламентацією механізму нормативної грошової оцінки земель. Крім того, на даному етапі відбулось зародження органічного виробництва в Україні.

З моменту проголошення незалежності України та реформування законодавства виникла негайна потреба в перебудові системи земельного оподаткування. Тому з прийняттям 25 червня 1991 року Закону України «Про систему оподаткування» було затверджено ряд загальнодержавних податків і зборів, до яких уже увійшла плата за землю [10].

Для визначення розмірів та порядку плати за використання земельних ресурсів, а також відповідальності платників та контролю за правильністю обчислення і справляння земельного податку був прийнятий 3 липня 1992 року Закон України «Про плату за землю». У процесі вдосконалення земельного оподаткування пройдено складний шлях пошуку його оптимального нормативного регулювання. Про це свідчить той факт, що за період з 3 липня 1992 року по 31 грудня 2010 року до Закону України «Про плату за землю» було 66 разів внесено зміни. Більшість змін стосувалось ставок оподаткування земельним податком і пільг щодо його справляння.

Після затвердження Постанови Кабінету Міністрів України «Про Методику нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів» від 23 березня 1995 року [11] та Постанови Кабінету Міністрів України «Про Методику нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів)» від 30 травня 1997 року [12] в основу оподаткування земель була покладена грошова оцінка. Також згідно внесених змін до Закону України «Про плату за землю» від 22 грудня 1999 року для врахування інфляційних процесів в оцінці земель був введений коефіцієнт індексації для ставок земельного податку і для грошової оцінки земель [13].

Під час другого етапу «Перехідного» у порядку експерименту для сільськогосподарських товаровиробників вводився фіксований сільськогосподарський податок.

Реформування земельних платежів знайшло своє відображення і в Земельному кодексі України, який був прийнятий 25 жовтня 2001 року. В статті 206 даного кодексу зазначено, що використання землі в Україні є платним, а об'єктом плати за землю є земельна ділянка [14].

У 2005 році було створено Федерацію органічного руху в Україні, метою якої є всебічна пропаганда цінностей та світогляду, притаманних прибічникам світового органічного руху, підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва з одночасним розвитком сучасних світових та вітчизняних безпечних для природи та людини технологій, сприяння розвитку органічного руху в Україні. В результаті в 2007 році з'явилась у продажі перша органічна продукція українського виробництва. Також у 2007 році було створено перший український акредитований сертифікаційний орган Органік Стандарт.

Третій етап «Становлення» характеризується введенням в дію Податкового та Бюджетного кодексів.

Нарахування та справляння плати за землю з 1 січня 2011 року здійснюється відповідно до статей розділу XIII Податкового кодексу України, яким визначено основні елементи податку, а саме: платники, об'єкт та база оподаткування, ставки податку, порядок його обчислення та сплати, пільгове оподаткування земельних ділянок фізичних і юридичних осіб [15].

У 2011 році було спроба затвердження Закону України «Про органічне виробництво», який був відхилений Президентом України. Але уже 3 вересня 2013 року Верховна Рада затвердила Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини», який визначає правові та економічні основи виробництва й обігу органічної сільськогосподарської продукції та сировини і спрямований на забезпечення належного функціонування ринку органічної продукції та сировини, а також на гарантування впевненості споживачів у продуктах та сировині, маркованих як органічні.

Під час четвертого етапу «Безпосередньо трансформації» плату за землю із загальнодержавного податку переведено у місцевий, а фіксований сільськогосподарський податок перейменовано у єдиний податок четвертої групи. Також протягом даного періоду внесено зміни до оформлення оренди земельних ділянок.

Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28 грудня 2014 року [16] плату за землю переведено із загальнодержавного податку до місцевого у складі податку на майно, який ще включає в себе податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, та транспортний податок. Тому з 2015 року Податковим кодексом України встановлено лише граничні ставки земельного податку. Конкретний розмір ставки визначають органи місцевого самоврядування.

Крім того протягом 2015-2016 років було ухвалено низку Постанов КМУ щодо затвердження детальних правил виробництва органічних морських водоростей, органічної продукції аквакультури, органічної продукції бджільництва, органічної продукції тваринного та рослинного походження.

У країнах Європейського Союзу (ЄС) виробництво органічної продукції регламентується Постановами Європейського Союзу щодо органічного виробництва: Постановою Ради (ЄС) №834/2007 (попередній варіант №2092/91) та Постановами Комісії (ЄС) №889/2008 і №1235/2008. Згідно Постанови Ради (ЄС) №834/2007 [17] органічне виробництво – це цілісна система господарювання та виробництва харчових продуктів, яка поєднує в собі найкращі практики щодо збереження довкілля, рівня біологічного розмаїття, природних ресурсів, застосування високотехнологічних стандартів належного утримання тварин та спосіб виробництва, що відповідає вимогам до продукції, виготовлення якої передбачає використання речовин та процесів природного походження.

Постанова Ради (ЄС) №834/2007 [17] стосується будь-якого оператора на будь-якій стадії, який займається виробництвом, підготовкою або реалізацією продуктів. Проте, Регламент не стосується діяльності з постачання готової їжі. Країни-учасниці можуть застосовувати національні норми або, за їх відсутності, приватні стандарти щодо маркування і контролю продуктів, які походять із галузі постачання готової їжі.

Для реалізації означеної цілі Міністерством аграрної політики та продовольства України було розроблено три програмних документи, які орієнтовані на підтримку органічного сільського господарства, а саме: Стратегію розвитку аграрного сектора «3+5», Єдину комплексну стратегію розвитку сільського господарства і сільських територій в Україні на 2015-2020 роки та Стратегію удосконалення механізму управління у сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності та розпорядження ними.

Правові та економічні основи виробництва й обігу органічної сільськогосподарської продукції регулюються Законом України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» від 3 вересня 2013 року № 425-VII [18]. Згідно із яким, органічне сільськогосподарське виробництво – це виробництво за встановленими правилами, які дозволяють продукувати органічні продукти з оздоровчими властивостями; а також зберігати та відновлювати природні ресурси у процесі виробничої діяльності. Сфера органічного виробництва включає в себе також продукцію, що збирається у лісах, отримується в результаті бджільництва та рибальства.

10 липня 2018 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» [19]. Закон встановлює основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції. Закон передбачає не лише удосконалення правового регулювання органічного виробництва, а і гармонізацію законодавства України до законодавства Європейського Союзу у зазначеній сфері. Це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної органічної продукції та розширенню зовнішніх ринків її збуту.

Загалом, Закон пропонує:

- встановити повноваження центральних органів виконавчої влади, що здійснюють державне управління та контроль у сфері органічного виробництва;
- визначити права та обов'язки суб'єктів ринку органічної продукції, зокрема, операторів ринку, органів сертифікації;
- встановити вимоги до виробництва, маркування та обігу органічної продукції, процедури сертифікації органічного виробництва з деталізацією за галузями;
- запровадити реєстрацію органів сертифікації, операторів ринку та органічного насіння;
- запровадити чіткий механізм державного контролю (нагляду) за діяльністю суб'єктів ринку органічної продукції та відповідальність за порушення законодавства у цій сфері;
- встановити вимоги до переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), які дозволяються використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання в гранично допустимих кількостях, а також процедуру, за якою вони можуть бути дозволені до використання;
- встановити вимоги до зберігання, перевезення, реалізації, декларування та маркування органічної продукції.

На сьогодні, для нормативно-правового забезпечення органічного виробництва прийнято низку підзаконних актів:

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) рослинного походження» від 31 серпня 2016 року № 587, якою встановлено вимоги до виробників органічної продукції, що займаються рослинництвом, а саме до сівозмін, обробітку ґрунту, удобрення сільськогосподарських культур, відбору насіння та садивного матеріалу, захисту рослин тощо;

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) тваринного походження» від 30 березня 2016 року № 241;

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) бджільництва» № 208 від 23.03.2016 р.;

– постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) аквакультури» від 30 вересня 2015 року № 982;

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Детальних правил виробництва органічних морських водоростей» від 30 вересня 2015 року № 980.

Органічне виробництво також узгоджується із положеннями:

- Закону України «Про стандартизацію» від 17 травня 2001 року № 2408-III;

- Закону України «Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності» від 1 грудня 2005 року № 3164-IV;

- Закону України «Про підтвердження відповідності» від 17 травня 2001 року № 2406-III;

- Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24 лютого 1994 року № 4004-XII;

- Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів» від 23 грудня 1997 року № 771/97.

Для повноцінної роботи закону після його прийняття, необхідно розробити і затвердити близько 20 нормативно-правових актів, серед яких:

1. Порядок сертифікації органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції (у тому числі видачі сертифіката, його дублікату);

2. Порядок здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю суб'єктів ринку органічної продукції (у тому числі планових та позапланових заходів) та ін.

Однак, Кабінетом Міністрів прийнята лише третина передбачених підзаконних актів, тому вітчизняний органічний ринок фактично розвивається в умовах абсолютної невідомості чинного законодавства у сфері органіки.

Як наслідок – жоден український виробник не сертифікований за українським законодавством. 100 % органічного ринку сертифіковано за іноземними стандартами. Найчастіше обирають вимоги Регламенту Ради (ЄС) № 834/2007 [17] стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів й Регламенту Комісії (ЄС) № 889/2008 «Детальні правила щодо органічного виробництва, маркування і контролю для впровадження Постанови Ради (ЄС)» [20], що в принципі не суперечить українському законодавству. В Україні відсутня будь-яка заборона на сертифікацію та маркування продукції знаками відповідності ЄС та і сама сертифікація є добровільною. Так, згідно статті 19 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» [21] у разі відсутності в нормативно-правових актах України вимог щодо безпечності харчових продуктів, які планується виробляти, необхідно застосовувати параметри безпечності, що визначені в документах відповідних міжнародних організацій. У разі відсутності таких параметрів у документах відповідних міжнародних організацій – застосовувати параметри безпечності, що встановлені законодавством Європейського Союзу.

Висновки з проведеного дослідження. В результаті дослідження було виявлено, що процес еволюції системи платежів за користування землями сільськогосподарського призначення з врахуванням розвитку органічного виробництва має тривалу історію.

Тому, з огляду на численні зміни нормативно-правових документів щодо платності сільськогосподарського землекористування та розвитку органічного виробництва, обґрунтовано доцільність виокремлення чотирьох етапів еволюції системи платежів за користування землями сільськогосподарського призначення, а саме: підготовчого (1991–1997 рр.), перехідного (1998–2009 рр.), становлення (2000–2014 рр.), безпосередньо трансформації (2015 р.– дотепер).

На нашу думку, аналіз історії та особливостей змін у сфері платності сільськогосподарського землекористування та розвитку органічного законодавства сприятиме врахуванню помилок та розробці рекомендаційних заходів щодо розвитку органічного землеробства в Україні.

Тому, щоб Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції», який був прийнятий 10 липня 2018 року запрацював повноцінно, необхідно розробити і затвердити близько 20 нормативно-правових актів. Звідси вітчизняний органічний ринок на даний час фактично розвивається в умовах абсолютної невідомості чинного законодавства у сфері органіки.

Здійснено ідентифікацію етапів еволюції системи платежів за користування землями сільськогосподарського призначення з врахуванням розвитку органічного виробництва в Україні: підготовчий, перехідний, становлення, безпосередньо трансформації, з уточненням і періодизацією реалізації заходів нормативно-правового забезпечення платності органічного сільськогосподарського землекористування, що сприятиме врахуванню помилок та розробці рекомендаційних заходів щодо розвитку органічного землеробства в Україні.

Література

1. Павліха Н.В., Хомюк Н.Л. Трансформація системи платежів за користування землями сільськогосподарського призначення: монографія. Луцьк: Волинянин, 2017. 242 с.

2. Боровик П. М. Напрямки розвитку земельного оподаткування. *Збірник наукових праць «Економічні науки». Серія «Облік і фінанси»*. Луцьк: Луцький ДТУ. 2007. Вип. 4 (16). Ч. 1. С. 25–29.
3. Боровик П. М. Формування системи обов'язкових платежів за землі сільськогосподарського призначення: автореф. дис... канд. ек. наук: 08.00.08 / Нац. наук. центр «Інститут аграрної економіки» УААН. Київ, 2008. 17 с.
4. Данкевич В. Є. Специфіка використання сільськогосподарських земель у США. *Економічний форум*. 2014. № 1. С. 60–64.
5. Мартин А. Оновлення методичних засад нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення. *Землеустрій і кадастр*. 2013. № 3. С. 30–51.
6. Мішенін Є. В., Сапич Н. М. Генеза запровадження фіксованого сільськогосподарського податку. *Вісник Сумського національного аграрного університету. серія «Економіка та менеджмент»*. 2010. № 9/2 (44). С. 3–15.
7. Юшко С. В. Фіксований сільськогосподарський податок: історія та перспективи застосування. *Фінанси України*. 2009. № 1. С. 63–72.
8. Шворак А. М. Консолідація земель сільськогосподарського призначення: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.06 / Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ. 2016. 41 с.
9. Шарий Г. І. Інституційне забезпечення розвитку земельних відносин в аграрному секторі України: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.06 / Львівський нац. аграрн. ун-т. Львів. 2017. 43 с.
10. Про систему оподаткування: Закон України від 25.06.1991 р. № 1251-XII. Втратив чинність. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1251-12> (дата звернення: 21.06.2018).
11. Про Методику нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.1995 р. № 213. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/213-95-%D0%BF> (дата звернення: 21.05.2018).
12. Про Методику нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів): Постанова Кабінету Міністрів України від 30.05.1997 р. № 525. Втратила чинність. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/525-97-%D0%BF> (дата звернення: 12.06.2018).
13. Про плату за землю: Закон України від 03.07.1992 р. № 2535-XII. Втратив чинність. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2535-12/page> (дата звернення: 15.05.2018).
14. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення: 13.06.2018).
15. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-IV. URL: <http://sfs.gov.ua/nk/> (дата звернення: 21.06.2018).
16. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28.12.2014 р. № 71-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/71-19> (дата звернення: 22.06.2018).
17. Постанова Ради (ЄС) № 834/2007 від 28.06.2007 р. URL: http://organicstandard.com.ua/files/standards/ua/ec/EU%20Reg_834_2007%20Organic%20Production_UA.pdf (дата звернення: 12.06.2018).
18. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини: Закон України від 03.09.2013 р. № 425-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/425-18> (дата звернення: 09.06.2018).
19. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: Закон України від 10.07.2018 р. № 2496-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19> (дата звернення: 15.07.2018).
20. Постанова Комісії (ЄС) №889/2008 від 5.09.2008 р. URL: http://organicstandard.com.ua/files/standards/ua/ec/EC_Reg_889_2008_Implementing_Rules_UA.pdf (дата звернення: 10.06.2018).
21. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закону України від 23.12.1997 р. № 771/97-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 11.06.2018).

References

1. Pavlikha, N.V. and Khomiuk, N.L. (2017), *Transformatsiia systemy platezhiv za korystuvannia zemliamy silskohospodarskoho pryznachennia* [The transformation of payment system for use of agricultural land], Volynianyn, Lutsk, Ukraine, 242 p.
2. Borovyk, P.M. (2007), "Directions of land tax development", *Zbirnyk naukovykh prats «Ekonomiczni nauky»*. Seriiia «Oblik i finansy», Iss. 4 (16), part 1, pp. 25–29.
3. Borovyk, P.M. (2008), "Formation of system of mandatory payments for agricultural land", Thesis abstract of Cand. Sc. (Econ.), Kyiv, Ukraine, 17 p.
4. Dankevych, V.Ye. (2014), "Specificity of agricultural land use in the USA", *Ekonomicnyi forum*, no. 1, pp. 60–64.

5. Martyn, A. (2013), "Updating of methodical principles of normative monetary valuation of agricultural lands", *Zemleustrii i kadastr*, no. 3, pp. 30–51.
6. Mishenin, Ye.V., and Sapych, N.M. (2010), "Genesis of the introduction of a fixed agricultural tax", *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahromoho universytetu. Seriya «Ekonomika ta menedzhment»*, no. 9/2 (44), pp. 3–15.
7. Yushko, S.V. (2009), "Fixed agricultural tax: history and prospects of application", *Finansy Ukrainy*, no. 1, pp. 63-72.
8. Shvorak, A.M. (2016), "Consolidation of agricultural lands", Thesis abstract of Doctor. Sc. (Econ.), Kyiv, Ukraine, 41 p.
9. Sharyi, H.I. (2017), "Institutional provision of development of land relations in the agrarian sector of Ukraine", Thesis abstract of Doctor. Sc. (Econ.), Lviv, Ukraine, 43 p.
10. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "About the taxation system" dated 25.06.1991 № 1251-XII, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1251-12> (access date June 21, 2018).
11. The Cabinet of Ministers of Ukraine (1995), The Resolution of Ukraine "About the Methodology of normative monetary valuation of agricultural land and settlements" dated 23.03.1995 № 213, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/213-95-%D0%BF> (access date May 21, 2018).
12. The Cabinet of Ministers of Ukraine (1997), The Resolution of Ukraine "About the Methodology of normative monetary valuation of non-agricultural land (except for the land of settlements)" dated 30.05.1997 № 525, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/525-97-%D0%BF> (access date June 12, 2018).
13. The Verkhovna Rada of Ukraine (1992), The Law of Ukraine "About payment for land" dated 3.07.1992 № 2535-XII, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2535-12/page> (access date May 15, 2018).
14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001), The Law of Ukraine "Land Code of Ukraine" dated 25.10.2001 № 2768-III, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (access date June 13, 2018).
15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine "The Tax Code of Ukraine" dated 02.12.2010 № 2755-IV, available at: <http://sfs.gov.ua/nk/> (access date June 21, 2018).
16. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Certain Legislative Acts of Ukraine on Tax Reform" dated 28.12.2014 № 71-VIII, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/71-19> (access date June 22, 2018).
17. Council Regulation of EU (2007) dated 28.06.2007 № 834/2007, available at: http://organicstandard.com.ua/files/standards/ua/ec/EU%20Reg_834_2007%20Organic%20Production_UA.pdf (access date June 12, 2018).
18. The Verkhovna Rada of Ukraine (2013), The Law of Ukraine "On the production and circulation of organic agricultural products and raw materials" dated 3.09.2013 № 425-VII, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/425-18> (access date June 9, 2018).
19. The Verkhovna Rada of Ukraine (2018), The Law of Ukraine "On Basic Principles and Requirements for Organic Production, Turnover and Marking of Organic Products" dated 10.07.2018 № 2496-VIII, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19> (access date July 15, 2018).
20. Commission Regulation of EU (2008) dated 5.09.2008 № 889/2008, available at: http://organicstandard.com.ua/files/standards/en/ec/EC_Reg_889_2008_Implementing_Rules_UA.pdf (access date June 10, 2018).
21. The Verkhovna Rada of Ukraine (1997), The Law of Ukraine "On the basic principles and requirements for the safety and quality of food products" dated 23.12.1997 № 771/97-VR, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80> (access date June 11, 2018).

Стаття надійшла до редакції 01.08.2018 р.